



Република България
Президент

ДО
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

СТАНОВИЩЕ
ОТ
ПРЕЗИДЕНТА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ПО КОНСТИТУЦИОННО ДЕЛО № 5 ОТ 1999 г.

УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА
КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

С определение на Конституционния съд от 20 април 1999 г. съм конституиран като заинтересувана страна по конституционно дело № 5 от 1999 г. относно даване на задължително тълкуване на чл. 85, ал. 1, т. 1 във връзка с чл. 84, т. 11 и чл. 5, ал. 4 от Конституцията на Република България. С оглед дадената ми възможност представям на вниманието Ви следното становище:

Искането за задължително тълкуване на чл. 85, ал. 1, т. 1 във връзка с чл. 84, т. 11 от Конституцията налага смисълът на тези конституционни разпоредби да се разкрие както в тяхната взаимна връзка на основата на изключителната значимост на конституционните ценности, които те защитават - суверенитет, сигурност, независимост, териториална цялост на страната, така и в отграничаването на приложното им поле.

Предвид важността на правомощията, определени в чл. 84, т. 11 и чл. 85, ал. 1, т. 1 и с оглед установената форма на държавно

управление в чл. 1 от основния закон, конституционният законодател ги възлага в изключителната компетентност на Народното събрание. Единствено и само Народното събрание може да ратифицира и денонсира със закон международните договори, които имат военен или политически характер /чл. 85, ал. 1, т. 1/; единствено и само Народното събрание може да разрешава пребиваването на чужди войски на територията на страната или преминаването им през нея, когато то има военен или военно - политически характер /чл. 84, т. 11/.

В мотивите на Решение № 6 по к.д. № 6 от 1994 г. Конституционният съд е приел, че с решението на Народното събрание по чл. 84, т. 11 от Конституцията се дава разрешение за точно определено пребиваване /преминаване/ на точно определени чужди войски при точно определени условия. Това е хипотезата, в която Народното събрание с индивидуален административен акт - решение, дава конкретно разрешение при конкретно искане и по конкретен повод.

В разпоредбата на чл. 85, ал. 1, т.1 от Конституцията хипотезата е различна от тази по чл. 84, т. 11. Когато Народното събрание ратифицира международен договор с политически или военен характер, в който са уредени въпроси по преминаването или пребиваването на чужди войски, вида на войските, целите на пребиваването или преминаването на войските и срока на действие на договора, то тогава тази уредба поради ратификацията ѝ със закон има нормативен характер. Очевидно е, че нормативната уредба на обществени отношения не се нуждае от каквото и да е последващо утвърждаване с индивидуален акт на същия орган на държавна власт.

Съгласно чл. 5, ал. 4 от Конституцията международните договори, ратифицирани по конституционен ред, обнародвани и влезли в сила за Република България, са част от вътрешното право на страната и имат предимство пред тези норми на вътрешното законодателство, които им противоречат. Непосредственото включване на нормите на международните договори във вътрешното ни право и приоритета им пред вътрешното законодателство /с изключение на Конституцията/, както и конституционната възможност по чл. 149, ал. 1, т. 4

Конституционният съд да се произнася за съответствието с Конституцията на сключените от Република България международни договори преди ратификацията им, показва какво значение отдава конституционният законодател на стабилитета на тези договори.

В Определение № 2 по к.д. № 16 от 1995 г. Конституционният съд отбелязва, че той "може да упражнява своите контролни правомощия само предварително, т.е. преди ратификацията и влизането в сила на договора. В противен случай - преценка за конституционност на договора след влизането му в сила - крие опасност да се поставят в несигурност поне за определен период от време суверенни права на държавата, отношенията ѝ с други държави или да се създадат сериозни конфликтни ситуации между нормите в системата на вътрешното право - особено с оглед на приоритетното действие на международния договор спрямо заварените от неговото влизане в сила на действащи български закони."

Ето защо когато Народното събрание е ратифицирало един международен договор, актът на ратификация обвързва Република България със съответния договор, със задълженията и правата, предвидени в него. Такъв ратифициран, обнародван и влязъл в сила за България международен договор става задължителен за нея. Тази задължителна за страната по договора сила на международния договор следва и от Виенската конвенция за правото на договорите /ратифицирана, обнародвана и влязла в сила за България/.

Предвид гореизложеното при отграничаването на приложното поле на разпоредбите на чл. 84, т. 11 и чл. 85, ал. 1, т.1 от Конституцията може да се направи извод, че когато в международен договор, ратифициран, обнародван и влязъл в сила за България, са трайно уредени по нормативен начин въпроси във връзка с преминаване или пребиваване на чужди войски, вида на войските, целите на преминаването или пребиваването и срока на действие на договора или по-общо въпросите, уреждащи статута на чуждите войски на територията на Република България, не е необходимо да се иска, съответно да се дава, отделно разрешение за всеки конкретен случай на преминаване или пребиваване. Затова и конституционният законодател

е уредил като две отделни хипотези правомощията на Народното събрание по чл. 84, т. 11 и по чл. 85, ал. 1, т. 1.

В Решение № 6 по к.д. № 6 от 1994 г. Конституционният съд приема, че понятието "чужди войски" по смисъла на чл. 84, т. 11 от Конституцията включва личния състав на всяка организирана военна единица или група от който и да е род и вид войска на чужда държава или международна организация заедно с бойната ѝ техника и военното ѝ имущество.

Когато обаче войски на чужда държава или международна организация преминават или пребивават на територията на страната по силата на международен договор, ратифициран със закон и влязъл в сила за България, разпоредбата на чл. 84, т. 11 не се прилага.

Но дори и в хипотезата на чл. 85, ал. 1, т. 1, при ратификацията на международния договор Народното събрание като прави преценка дали и доколко преминаването или пребиваването на войски на чужда държава или международна организация може да застраши или наруши суверенитета, сигурността, независимостта и териториалната цялост на българската държава, то би следвало да прецени носят ли тези войски явно или скрито такава заплаха или напротив - с факта на самото пребиваване или преминаване дават по-голяма гаранция за защитата на националната сигурност и суверенитета на Република България. Именно това обстоятелство, според мен, би било най-основателният, най-конституционносъобразният аргумент за ратификацията на международния договор.

Следователно ако в международен договор, ратифициран в съответствие с чл. 85, ал. 1, т.1, обнародван и влязъл в сила за България, е предвидено оказването на военна помощ или на съдействие при осъществяването на операции по опазването на мира от войски на чужда държава или международна организация, преминаващи или пребиваващи на територията на българската държава, тези войски не могат да се третират като "чужди войски" по смисъла на чл. 84, т. 11 от Конституцията. Процедурата за изпращането и приемането им на територията на нашата държава е процедурата, предвидена в

съответния международен договор, а не процедурата предвидена в чл. 84, т. 11.

Предвид гореизложените съображения изразявам следното мнение по искането за даване от Конституционния съд на задължително тълкуване на чл. 85, ал. 1, т. 1 във връзка с чл. 84, т. 11 и чл. 5, ал. 4 от Конституцията:

1. В разпоредбите на чл. 84, т. 11 и чл. 85, ал. 1, т. 1 от Конституцията се уреждат две отделни правомощия от изключителната компетентност на Народното събрание в областта на националната сигурност. Когато в ратифициран със закон, обнародван и влязъл в сила международен договор, са уредени въпроси във връзка с пребиваване или преминаване на чужди войски, вида на войските, целите на преминаването или пребиваването и срока на действие на договора, не е необходимо да се иска, съответно да се дава разрешение от Народното събрание по чл. 84, т. 11 от Конституцията, тъй като такъв международен договор е станал част от вътрешното ни право, задължителен за изпълнение.

2. Съдържанието на понятието "чужди войски" по смисъла на чл. 84, т. 11 от Конституцията като войски на всяка чужда държава или международна организация, не се прилага, когато в ратифициран със закон, обнародван и влязъл в сила международен договор са уредени трайно въпроси във връзка с пребиваване или преминаване на чужди войски, вида на войските, целите на преминаването или пребиваването - т.е. въпросите относно статута на тези войски на територията на Република България имат нормативна уредба със силата на закон.

ПЕТЪР СТОЯНОВ

ПРЕЗИДЕНТ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ



2